

## اطلاعات عمومی از دانش بشر

اینگونه آثار بسیار زیاد است.

سنت نگارش کتاب‌های اطلاعات عمومی در ایران به نوعی تقلیدی است. با نگاهی به سه اثر منتشر شده در این زمینه یعنی اطلاعات عمومی علم و زندگی، تألیف عبدالحسین سعیدیان، اطلاعات عمومی سخن تألیف سعید درودی و اطلاعات عمومی معین تألیف سعید قانعی و مینا احمدی مشاهده می‌شود که هر سه اثر از شیوه تنظیم و ساختار مشابهی پیروی می‌کنند و به عبارت دیگر تنها ابزاری که کاربر از آن طریق می‌تواند اطلاعات مورد نیاز خود را در اثر بیابد، فهرست مندرجاتی است که به دلیل عدم رعایت شیوه تنظیم منطقی، کمک چندانی به خواننده نمی‌کند و متأسفانه این شیوه تنظیم در اغلب کتاب‌های اطلاعاتی عمومی منتشر شده در ایران، به رغم ایجاد مشکل برای خوانندگان، تکرار می‌شود. این مورد متأسفانه گریبان اثر حاضر، اطلاعات عمومی از دانش بشر، را نیز گرفته است و با وجود اینکه تاریخ انتشار اثر سال ۱۳۸۵ است، اما در تنظیم بدون توجه به سهولت دسترسی خوانندگان، به نوعی از آثار مشابه قبلی تقلید شده است.

### معرفی اثر

کتاب اطلاعات عمومی از دانش بشر درحقیقت تلخیص و ویرایشی از دایرةالمعارف دانش بشر است که خود بر اساس کتاب دگینز بوک آو انسرز<sup>۲</sup> تدوین شده است و ظاهراً بخش انگلستان اثر فوق ترجمه نشده و به جای



■ اطلاعات عمومی از دانش بشر. عبدالحسین آذرنگ و دیگران، سرپرست پروژه: محمد رضا جعفری، تهران: نشر نو، ۱۳۸۵. شابک: ۹۶۴-۹۲۷۳۱-۹-۰

### مقدمه

یکی از منابعی که در گروه کتاب‌های مرجع جای می‌گیرند، کتاب‌های اطلاعات عمومی است که درحقیقت دانشنامه یا شبه‌دایرةالمعارف‌هایی‌اند که بسیار مورد توجه عامه مردم به‌ویژه دانش‌آموزان قرار گرفته و در بازار نشر نیز در مقایسه با بسیاری از آثار دیگر بخت بیشتری برای فروش دارند. به همین دلیل امروزه گرایش نویسندگان و به‌ویژه ناشران به

● محمد علی کریمیان<sup>۱</sup>  
دانشجوی دکتری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران  
عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد فسا



کتاب اطلاعات عمومی  
از دانش بشر درحقیقت  
تلخیص و ویرایشی از  
دایرةالمعارف دانش بشر  
است که خود بر اساس  
کتاب دگینز بوک او  
انسرز تدوین شده است

آن بخش «دانستنی‌هایی از ایران» جایگزین آن شده است.

کتاب شامل ۱۴ بخش است که عناوین آن از این قرارند: علوم فضا و زمان؛ علوم زمین؛ علوم زیستی؛ علوم پایه؛ تکنولوژی؛ فلسفه و دین؛ زبان و ادبیات؛ هنرهای تجسمی؛ هنرهای نمایشی؛ تاریخ جهان؛ اقتصاد و جامعه؛ جهان امروز؛ ورزش؛ و دانستنی‌هایی از ایران. هر بخش خود به بخش‌های فرعی تری تقسیم می‌شود. برای برخی از حوزه‌ها، واژگان مربوط به آن بخش به ترتیب الفبای فارسی آمده است که برای هر واژه علاوه بر معادل انگلیسی، شرح مختصری از آن بیان شده است که برای نمونه می‌توان به واژگان فضا، زمین‌شناسی، جغرافیای طبیعی، اقلیم‌شناسی، هواشناسی و محیط زیست، گیاه‌شناسی، جانورشناسی، پزشکی و روان‌پزشکی، شیمی، فیزیک و ... اشاره کرد.

#### نقاط قوت اثر

از جمله محاسن کتاب به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

- وجود بیش از ۵۰۰ تصویر رنگی و سیاه و سفید در کتاب که بنا به گفته ناشر، متن اصلی تقریباً هیچ تصویری نداشته است و این تصاویر از منابعی مانند دایرةالمعارف لاروس، دایرةالمعارف گینس و نظایر آنها استخراج و به کتاب افزوده شده است؛  
- ترجمه روان و شیوای متن از جمله محاسن

کتاب است که خواننده را خسته نمی‌کند؛  
- متن منقح و کم‌غلط و صحافی و چاپ مناسب؛  
- افزودن بخش دانستنی‌هایی ایران.

#### ملاحظات

الف) شیوه تنظیم. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های هر اثر مرجع، سهولت دسترسی به مطالب آن اثر است که به شیوه تنظیم اثر بستگی دارد. کتاب حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست و با توجه به حجم اطلاعاتی که دربرمی‌گیرد، نیازمند نظم است که خواننده بتواند به سهولت به اطلاعات مندرج در آن دسترسی پیدا کند که متأسفانه اینگونه نیست. کتاب دارای فهرست مندرجاتی متشکل از ۱۴ عنوان کلی است که از نظم خاصی چه در موضوعات کلی یا موضوعات فرعی پیروی نمی‌کند. از این رو جست‌وجو در اثر را با مشکل مواجه می‌کند. همچنین در تنظیم فهرست مندرجات به‌عنوان تنها ابزار کاوش اثر، به مواردی مانند همسنگی اجزای یک سلسله‌مراتب، جامعیت و مانعیت، وحدت معیار یا آوردن رده تک‌عضوی توجه نشده است. برای نمونه به بخش زبان و ادبیات (ص ۳) می‌توان اشاره کرد:



اغلب آمارهای ارائه شده در این اثر مربوط به سال ۱۹۹۱ و قبل از آن، یعنی بیش از ۱۵ سال قبل از انتشار اثر می باشد

اطلاعات کتاب براساس آخرین اطلاعات تا پایان سال ۲۰۰۵ میلادی ویرایش شده است، اما بسیاری از آمار و اطلاعات ارائه شده در این اثر روزآمد نیست.

- در بخش پول رایج کشورهای جهان مربوط به بخش «اقتصاد و جامعه»، (ص ۸)، آمده است: ۱ دلار آمریکا = ۱۶۴۰/۴۷ ریال ایران، که با توجه به تاریخ انتشار این اثر یعنی سال ۱۳۸۵، اطلاعات بسیار قدیمی است.

- اغلب آمارهای ارائه شده در این اثر مربوط به سال ۱۹۹۱ و قبل از آن، یعنی بیش از ۱۵ سال قبل از انتشار اثر می باشد.

- اطلاعات تاریخ ایران تنها تا سال ۱۳۵۹ را پوشش می دهد و تحولات و اوضاع ایران در ۲۵ سال اخیر را دربر نمی گیرد.

در مجموع با توجه به ویژگی هایی که در ارزیابی آثار مرجع مد نظر قرار می گیرد، کتاب حاضر به بازنگاری جدی، هم در شیوه تنظیم و هم در روزآمدسازی اطلاعات، نیاز دارد. امید است در چاپ های بعدی این نواقص برطرف شود.

**پی نوشت ها:**

1. makarimian@gmail.com
2. The Guinness Book of Answers

زبان و ادبیات

زبان

زبان های جهان

.....

زبان فارسی

.....

زبان های عمده جهان

ادبیات

ادبیات فارسی

.....

ادبیات جهان

در اینجا و در بخش زبان، اطلاعات مربوط به زبان های عمده جهان باید ذیل زبان های جهان بیاید، نه با عنوانی معادل آن. همچنین در بخش ادبیات، ادبیات جهان نمی تواند در سلسله مراتبی برابر با ادبیات قرار گیرد، بلکه ادبیات جهان به عنوان زیرمجموعه ادبیات مطرح است.

(ب) محتوا. علاوه بر شیوه تنظیم، از جمله معیارهایی که در ارزیابی هر اثر مرجع به ویژه دایرة المعارف ها مورد توجه اهل فن قرار می گیرد، روزآمدی اثر است. ناشر به رغم اینکه در مقدمه متذکر شده که بیشتر